

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Одеська юридична академія»
ГО «Південно-український центр гендерних проблем»

**«СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ»**

**«MODERN POLITICAL PROCESSES: GLOBAL AND
NATIONAL DIMENSIONS»**

МАТЕРІАЛИ IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
6 – 7 березня 2025 р.

м. Одеса

УДК 323.2+327(043.2)

За загальною редакцією президента Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України, академіка Національної академії педагогічних наук України **С.В. Ківалова**.

Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 6-7 березня 2025 р.) /за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2025. 224 с.

Modern political processes: global and national dimensions : proceedings of the 4th International scientific and practical internet conference (Odesa, March 6-7, 2025) / Ed. S.V. Kivalov. Odesa, 2025. 224 p.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Марко О. (Київ) Концепція «п'ятої влади» у цифрову епоху	74
Барасій В. (Одеса) Трансформаційні процеси у медіа-просторі: вплив на політичну комунікацію.....	79
Воробйов В. (Одеса) Процес трансформації політичного представництва в умовах цифровізації суспільства	83
Махия С. (Київ) Штучний інтелект у глобалізаційних політичних процесах: переваги та ризики	87
Капсамун О. (Одеса) Стратегічні ризики проксі-війн в сучасному геополітичному протистовищенні	92
Кропивко В. (Одеса) Комунікативні технології: від «інженерії згоди» до інтерактивного формування громадської думки	95
Чигідін В. (Одеса) Демократичне політичне представництво в муніципальних інституціях: баланс інтересів	99
Шевчук А. (Житомир) Постправда як чинник виборчого процесу: на прикладі президентських виборів в США 2024 року	103
Насарая А. (Одеса) Публічне адміністрування цифровізації портової діяльності в Україні	108
Галета Я. (Одеса) Суверенні права держави у системі багаторівневого управління морською діяльністю	114
Криворученко М. (Одеса) Цифровізація морської галузі: тенденції у сфері підготовки та дипломування моряків	119
Барановська В. (Одеса) Екологізація морської та портової діяльності: провідні глобальні ініціативи та правовий базис	123
Сушко А., Виговська В. (Одеса) Особливості демократичного транзиту в молдові	128
Возненко Л. (Одеса) Впровадження європейських стандартів у модель місцевого самоврядування в Україні	134
Проноза І., Піскун К. (Одеса) Вплив кібервійни на процес євроінтеграції: аналіз глобальних кейсів.....	138

III СЕКЦІЯ: ЕТНОНАЦІОНАЛЬНА ТА СОЦІОКУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА: МОДЕЛІ, МЕХАНІЗМИ, ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Rostetska S. (University of Nottingham (UK)) Vulnerability of migrants: from violence to modern slavery	142
Явір В. (Київ) Деколонізація в Україні: сучасний стан та перспективи	145
Кормич Л. (Одеса) Імідж влади як об'єкт в когнітивній війні	150
Голденштейн К. (Київ) Визначальні складові політики пам'яті	155

Трансформаційні процеси у медіа-просторі: вплив на політичну комунікацію

У сучасному медіа-просторі відбуваються трансформаційні процеси, які прямо та опосередковано впливають на політичні комунікації. Дослідження факторів впливу трансформацій медіа-простору на політичні комунікації набуває особливої актуальності у процесі переходу до демократичної моделі взаємодії у трикутнику «влада – медіа – суспільство» та реалізації курсу на європейську інтеграцію України. Варто відзначити зростаючу роль масмедіа у просторі політичних комунікацій: «Політична реальність постійно відтворюється діями членів суспільства. Розвиток ЗМІ, особливо електронних, поява мережі глобальних інформаційних систем мають не лише технологічне і економічне значення. В сучасному світі ЗМІ виступають окремим політичним гравцем, бо отримують владу стверджувати, нав'язувати та відстоювати свою точку зору і примушують інших гравців діяти, виходячи з цього. Політична комунікація стає визначальним фактором розвитку всіх інститутів сучасного українського суспільства. Засоби масової інформації в сучасному політичному процесі постають не лише як провідник інформації, але і як інстанція “називання” та інтерпретації подій» (5).

Слід передусім визначити дві групи факторів, які обумовлюють сучасний стан та перспективи суттєвих трансформацій медіа: 1) на глобальному рівні – це розвиток інтернет-комунікацій, соціальних мереж та платформ, які приходять на зміну масовим комунікаціям XX століття; 2) на національному рівні – трансформації українського медіа-простору, які обумовлені війною.

Відзначимо, що під впливом цих (глобальних та національних) факторів впливу відбулись зміни як у взаємодії між медіа та суспільством, так і у відносинах медіа – влада. Безумовно, слід погодитись із експертною думкою,

що «...зняте протиріччя між необхідністю дотримуватися принципів свободи слова і застарілою, але від цього не менш нагальною потребою деолігархізації ЗМІ, власники яких не завжди утримувалися перед спокусою заробляння грошей та політичного капіталу на поширенні антидержавних наративів. Можемо пишатися, але внутрішня редакційна та журналістська самоцензура, яка у демократичному світі формувалася роками і десятиліттями, в українських умовах воєнного часу утвердилася за лічені тижні» (4).

Хоча велика кількість проблем (відмова від «авторитарної» моделі діяльності медіа, подолання вад «олігархічної» моделі та довгоочікуваний перехід до «демократичної» моделі) у трикутнику «медіа – суспільство – влада» усе ще потребують пошуку раціонального вирішення в Україні та зусиль журналістської спільноти, але розвиток політичного та воєнного блогінгу дозволяє зберігати баланс між необхідною між час війни єдністю медіа та характерним для демократичних суспільств плюралізмом думок. Погодимося: *«Незважаючи на втрати телеканалів, радіостанцій і друкованих ЗМК, більшість медіакомпаній не припинили мовлення поблизу зони бойових дій і розпочали з початком війни спільні ініціативи»* (2).

У процесі трансформацій медіа-простору замість професійних політиків та журналістів основними акторами формування громадської думки у соціальних мережах стають «інфлюєнсери». Вони пропонують зовсім іншу модель взаємодії у процесі політичної комунікації між владою та громадянами, порівняно з епохою модернізації й панування традиційних медіа (телебачення, радіомовлення, преса). Йдеться про залученість (інклюдію) певних соціальних груп («цільової аудиторії») до політичної комунікації, а не про мобілізацію «масового суспільства». Адже, останнє представляє собою «...метафоричне поняття на позначення типу суспільства, де домінують стандартизовані масові процеси виробництва і споживання, широкої громадської та політичної участі; розвинуті всі види масових комунікацій, засобів і каналів масової інформації; уніфіковано умови праці й дозвілля; переважають стандарти і цінності масової культури» (3).

Концептуально вплив трансформаційних процесів у медіа-просторі на політичну комунікацію слід визначити у залежності від спрямування інформації на «масову аудиторію» (за принципом «хапай усіх») чи на окремі соціальні групи (мережі користувачів інтернет) та від очікуваної відповіді («мобілізація» чи «інклюзія»). Перший варіант є ознакою масмедіа суспільства епохи «модерну» із властивою орієнтацією на раціональну аргументацію, критичність, ієрархією організаційної структури медіа та інформаційних повідомлень – від новин про владу та політику до результатів спортивних змагань та прогнозу погоди. Навпаки, другий варіант (соціальні мережі та інклюзивність) характеризує стан постмодерну.

Вже доводилось відзначати, що «У процесі становлення соціальних медіа, їх боротьби за «громадську думку», «реальність» та символічну «владу» з традиційними медіа (телебачення, радіо, преса) віддзеркалюються основні напрямки цифровізації, глобалізації, медіатизації, цифрового суспільства. Соціальні медіа перетворились на глобальний феномен сучасності, який змінює увесь простір людської взаємодії, впевнено витісняючи на маргінес суспільної уваги традиційні медіа. Їх переваги над пресою, радіо та телебаченням обумовлені сучасними технологічними новаціями, розвитком мережі Інтернет та мобільного зв'язку та полягають у таких аспектах: охоплення аудиторії, діалогова модель («від багатьох до багатьох», «від багатьох до одного»), частота створення та передачі інформації (соціальні медіа першими реагують на події), якість інформації (інформація «з перших вуст», контент від очевидців подій, можливість швидко залучити експертів, різні думки та точки зору на подію у коментарях, ін.), зручність отримання інформації (телефон, ноутбук, інші засоби), постійність (інформація оновлюється буквально щосекунди), ін... Відповідно до сучасних візій соціальних медіа, перед нами – справжня різьма, мережа горизонтальних зв'язків, яка твориться та відтворюється усіма учасниками. Саме за допомогою соціальних медіа конструюється політика постмодерну, точніше кажучи, вони самі і є унаочненим прикладом та моделлю цієї політики. При цьому, політична модернізація деактуалізується разом із

занепадом традиційних медіа. Професійні журналісти стають популярними блогерами; частиною різомі, а не ієрархії» (1, с. 243-244).

Відтак, трансформації медіа-простору в Україні обумовлені становленням інтернет-комунікацій та соціальних мереж, які вибудовують політичну комунікацію на основі не мобілізації, а інклюзивності. Війна є головним фактором трансформацій медіа-простору на національному рівні; відповідаючи на виклики широкомасштабної збройної агресії українські медіа консолідувались навколо «національного інтересу» й реалізують спільні проекти. Розвиток блогінгу сприяє формуванню демократичної моделі медіа, збереженню балансу між єдністю «порядку денного» більшості телевізійних каналів та плюралізмом думок і свободи слова у інтернет-комунікаціях.

Список використаних джерел:

1. Барасій, В. (2024). Вплив соціальних медіа на політичну модернізацію та політику постмодерну. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. Студії*, Випуск 55, 240-246.
2. Безчотнікова, С., Зражевська, Н. (2024). Український медіаландшафт під час війни (2022–2024 рр.): трансформація, реакція на війну, динаміка медіаспоживання. *Інтегровані комунікації*, №2 (18), 6-14. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2024.181>
3. Велика Українська Енциклопедія: електроний ресурс. https://vue.gov.ua/Масове_суспільство
4. Філонов, М. (2023). Трансформація українських медіа під час війни: здобутки, виклики і перспективи: *Інформаційне агентство InterFax Україна*. <https://interfax.com.ua/news/blog/914975.html>
5. Яковлев, Д. В. (2003). Роль засобів масової інформації в конструюванні політичної реальності : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 Одеса. 16 с.